

Jo mere lokal – jo mere global

I en fremtid med digital distribution af film og tv-serier skal de europæiske lande fokusere på egne kernekompetencer og satse mere på co-produktioner.

Revival til audiodramaet

Podcasts, lydbøger, audiowalks og genrebrud har hjulpet os til at få øjnene op for radiodramaet. Fiktion fortalt gennem lyd, ord og musik har fået en revival.

Monstre, rumskibe og alt det du ikke ser

Computeranimerede effekter er blevet helt almindelige i film. Noget af det bedste arbejde er det usynlige, det, vi slet ikke lægger mærke til.

#06 2015

MAGASINET

SCENELIV

SANG • DANS • TEATER • FILM / UDGIVET AF DANSK SKUESPILLERFORBUND

"Og så tager du
lige tøjet af..."

Tema om nøgenhed

Lene Brøndum

Forført,
forsmået og
forladt

SEKRETARIAT FOR DANSK SKUESPILLERFORBUND OG FILMEX

SCENELIV udgives af Dansk Skuespillerforbund

og udkommer 8 gange årligt.
Oplag: 2.700 eks. - Abonnement: 425 kr. årligt

MAGASINET SCENELIV

Dansk Skuespillerforbund,
Tagensvej 85, 3. sal
2200 København N
Telefon: 33 24 22 00
Fax: 33 24 81 59
Mandag-fredag 9-12 og 13-15.
dsf@skuespillerforbundet.dk
www.skuespillerforbundet.dk

Artikler, læserbreve og lign. sendes til:
ck@skuespillerforbundet.dk
Redaktion: Charlotte Kiberg (redaktør),
Katja Holm (ansvarshavende).

Annoncer sendes til: Jette Rydder
jr@skuespillerforbundet.dk.
(Debatindlæg, anmeldelser, mindeord osv. må
maks. fylde 2800 anslag inkl. mellemrum.)

Tryk: KLS Grafisk Hus.
Design: ad-man.dk.

ANNONCEPRISER OG FORMATER (b x h)

Helside annonce (170 x 270) 9.000 kr.
Bagsiden (190 x 260 + beskæring) 9.000 kr.
2/3 side annonce (170 x 192) 6.500 kr.
1/2 side annonce (170 x 133) 5.000 kr.
1/3 side annonce - horisontal (170 x 60) 2.500 kr.
1/3 side annonce - vertikal (54 x 270) 3.500 kr.
Visitkort-annonce (83 x 58) 700 kr.
(maks. 400 anslag inkl. mellemrum)
Medlemsannoncer (83 x 58) 350 kr.
(maks. 400 anslag inkl. mellemrum)

Annoncemateriale skal afleveres i pdf-format.
Alle priser tillægges moms.
Særlige annonceønsker:
Kontakt Jette Rydder - tlf. 33 24 22 00

DSF'S BESTYRELSE

Katja Holm (formand), Nastja Arcel, Daniel
Bevensee, Kristine M. Brendstrup, Adam Brix,
Christian Damsgaard, Frank Gundersen, Thomas
Præstegaard, Rebekka Lund, Ulla Ricklander,
Magnus Bruun, Anne Voigt Christiansen,
Søren Bang Jensen, Johanne Nørregård-Nielsen,
Benjamin Boe Rasmussen, Andreas Jebro (sup-
pleant), Peder Holm Johansen (suppleant)

DSF'S SEKRETARIAT

Formand: Katja Holm
Sekretariatschef: Anna-Katrine Olsen
Vicesekretariatschef: Kim Hansen
Kommunikationschef: Charlotte Kiberg
Chefjurist: Maj Hagstrøm
Juridiske konsulenter: Magnus Homann Poulsen,
Jørgen Byrdal Kloch Larsen, Morten Lisby og
Berit Lassen (orlov)
Socialkonsulent: Nanna Møller
Sekretær: Hanne Arlund
Kursussekretær: Karin Iwersen
Sekretær for formand og sekretariatschef:
Tine Fangel
Regnskabschef og Filmex: Heidi Holm Madsen
Webmaster og Filmex: Jette Rydder
Håndbog og Filmex: Kristine Staffeldt
IT-manager og Filmex: Sengül Kaya-Mortensen
Projektmedarbejder: Kasper Grande
Omstilling: Bente Wittenborg

DEADLINE TIL NÆSTE NUMMER: 19. OKTOBER

DSF's jubilæums- legat af 1979

Dansk Skuespillerforbunds bestyrelse indkalder ansøgninger til DSF's jubilæumslegat af 1979. Legatets formål er at yde støtte til medlemmer af Dansk Skuespillerforbund, der er under uddannelse på én af forbundet anerkendt uddannelsesinstitution. Ved uddeling af legatet bliver der udelukkende lagt vægt på, at ansøgeren er i økonomisk trang.

Ansøgning kan downloades fra forbundets hjemmeside. Du kan også få den tilsendt ved at ringe til forbundet på 33 24 22 00, hverdage 9 - 12, og 13 - 15.00.

Ansøgningen skal sendes til:
Dansk Skuespillerforbund
Tagensvej 85, 3.
2200 København N
Att.: Hanne Arlund

Ansøgningen skal være forbundet i hænde senest onsdag den 14. oktober 2015, kl. 12.00. Du kan forvente svar i begyndelsen af november.

Uddannelses- og studierejselegater til skuespillere, operasangere, dansere, musicalperformere og koreografer

Dansk Skuespillerforbunds bestyrelse anvender igen i år en del af rettighedsmidlerne til legater til uddannelsesformål i ind- og udland.

Der uddeles 3 legater á 40.000 kr.

Begrundet legatansøgning skal indeholde en detaljeret beskrivelse af formålet med og indholdet af uddannelsen samt et budget og et cv.

Legaterne kan ikke anvendes til produktionsstøtte.

Ansøgningerne bliver behandlet fortroligt.

For at ansøgningen kan komme i betragtning skal den være forbundet i hænde senest den 2. november 2015 kl. 12 i 6 eksemplarer (samlet og hæftet). For sent indkomne ansøgninger vil ikke blive behandlet.

Ansøgningen sendes til:
Dansk Skuespillerforbund
Tagensvej 85, 3.
2200 København N
Att.: Hanne Arlund

Der kan forventes svar på ansøgningen inden nytår.

OBS. Legaterne beskattes som B-indkomst.

Skuespiller Harald Hejsts legat

Bestyrelsen indkalder hermed ansøgninger til Skuespiller Harald Hejsts legat.

Legatets formål er - til minde om skuespilleren Harald Hejst - at yde støtte og opmuntring til skuespillere, der er medlemmer af Dansk Skuespillerforbund. Det er en forudsætning, at ansøgeren er i økonomisk trang.

Ansøgningen skal være forbundet i hænde senest onsdag den 14. oktober 2015, kl. 12.00.

Ansøgningen skal sendes til:

Skuespiller Harald Hejsts Legat
c/o Dansk Skuespillerforbund
Tagensvej 85, 3.
2200 København N

Eller pr. mail til:
ha@skuespillerforbundet.dk

Legatet kan ikke ydes som produktionsstøtte.

FRA SAMLINGEN:
TEATRET I MUSEET
MUSEET I TEATRET
FRA 9. OKTOBER

TEATERMUSEET I HOFTEATRET

UDSTILLINGER • KULTURELLE AKTIVITETER • CAFÉ • MUSEUMSSHOP

TIRSDAG-TORSDAG 11-15
LØRDAG-SØNDAG 13-16

Foto: Jesper Voldgaard

#06 2015

Foto: TV2

... OG SÅ TAGER DU LIGE TØJET AF 4

"Mit skrækscenarium er, at der pludselig bliver sagt: Og så tager du lige tøjet af. Er jeg så en dårlig skuespiller, hvis jeg siger nej?" Den nøgne krop er et kraftfuldt virkemiddel, men den er også tæt forbundet med tabuer og skønhedsideal. For nogle er det naturligt at smide tøjet, når kunsten kræver det, for andre er det utænkeligt, og en ny blufærdighed trænger sig på.

JO MERE LOKAL - JO MERE GLOBAL 9

Hvis Europa skal klare sig i en fremtid med digital distribution af film og tv-serier, skal vi stå sammen, fokusere på vores kernekompetencer og bruge co-produktioner til at hjælpe hinanden med det, vi hver især er gode til. Filmbranchefolk fra hele Europa mødtes i København for at vende film og fjernsyns fremtid.

Foto: Henning Hjorth

VIDERE MED FILM EFTER SLUTSPIL PÅ TEATRET 12

68-årige Lene Brøndum holder sig ikke tilbage for at danse disco i undertøj, og har alle dage haft en ganske speciel udstråling, der både har ført til markante roller som forsmået, forført og forladt og stadig får folk til at glo på hende på gaden. Men tænk, hvis man lignede Joan Collins, "Hold da kæft i hundens røv! "

ØRERNE I MASKINEN - AUDIODRAMA FÅR REVIVAL 16

Danskerne gør som en stor del af verden gør igen: Vi lytter. Podcasts, lydbøger, audiowalks og genrebrud i radiodramatikken har givet en stigende interesse for radiodrama. Fiktion fortalt gennem lyd, ord og musik har fået en revival, men hvad kræver audiofiktion egentlig af publikum, dramatikere og skuespillere?

Foto: Søren Voigt Juhl

MONSTRE, RUMSKIBE OG ALT DET DU IKKE SER 20

Det bedste arbejde lægger vi slet ikke mærke til, men det er blevet almindeligt at bruge computeranimerede effekter i film. Det foregår mest tydeligt i amerikanske film, men i danske film bruger man typisk computeren til at fjerne forstyrrende ting i billedet eller skabe en imponerende ildebrand.

FORSIDEFOTO: Lene Brøndum og hendes elskede Cavalier King Charles spaniel Alfredo fotograferet af Henning Hjorth.

FRA GEMMERNE

Fra Ulvedalenes åbningsforestilling Hagbarth og Sine 4. juni 1910. Billedet er venligst udlånt af Teatermuseet.

Friluftsteatret i Ulvedalene

Hvordan det begyndte...

Af Linnea Voss

Til næste sommer fortsætter Det Kgl. Teater traditionen med friluftsteater i Ulvedalene.

Men hvordan startede det egentligt?

Om det var skuespilleren Adam Poulsen, eller om det var Politikens Henrik Cavling, der var ophavsmand til idéen om et teater i Ulvedalene, vides ikke, men begge hævdede at være først med den.

Sikkert er det dog, at Adam Poulsen i sommeren 1909 havde set friluftsteater i Tyskland og Frankrig og var grebet af tanken om at få etableret et friluftsteater i København. Det skulle være et folkeligt teater, som alle havde råd til at besøge, og idéen var, at teatret skulle 'bringe de brede masser i kontakt med litteraturens mesterværker, kalde de nye dramatikere og genføde skuespilkunsten i Danmark'.

Den 4. juni 1910 åbnede teatret med 'Hagbarth og Sine'. Det var Adam Poulsens idé at bringe Oehlenschläger tilbage på scenen, men dette mødte modstand, da man mente, at dennes rolle som dramatiker for længst var udspillet i publikums bevidsthed. Alligevel blev det en af teatrets allerstørste økonomiske succeser.

Arkitekten bag sceneopbygningen var J. F. Willumsen. Han flankerede scenen med to kæmpestore fakkelt bærende fantasifugle, hvorfra 'Dionysos ild' hver aften brændte under forestillingen. Fuglene indgik i alle teatrets forestillinger indtil man, pga. råd i materiellet og dårlig økonomi forårsaget af dårligt vejr, satte en stopper for forestillingerne. Fra 1949 og indtil opførslen af Elverhøj i 1996 blev der ikke spillet teater i Ulvedalene.

...og så tager du lige tøjet af

Den nøgne krop er et kraftfuldt virkemiddel. Et virkemiddel tæt forbundet med tabuer, kønskampe og skønhedsidealer. Og midt i det hele står skuespilleren, der skal lægge sin private krop til. For nogle er det ingen sag, for andre er det utænkeligt. For alle er det forbundet med grænseoverskridelse, og en ny blufærdighed trænger sig ind på scenen.

Af Danni Travn

For nylig rejste den 24-årige skuespillerelev Jela Natus et spørgsmål blandt sine medstuderende på Skuespillerskolen i Aarhus: Har I lyst til at optræde nøgne? Svarene var forskellige. Nogle så ingen udfordringer, andre så det som en barriere, de skulle overkomme, og andre igen svarede bare: Nej, det havde de ikke lyst til. Selv er Jela Natus i tvivl. Det var derfor, hun spurgte.

Louise Mieritz mand tog et - næsten - nøgenbillede af hende og Ditte Hansen for at gøre reklame for 'Ditte og Louise' på de sociale medier. Især kvinder reagerede negativt.

"Der er den der 'hvis du er skuespiller, tager du bare tøjet af'-holdning," siger Jela Natus. Hun er i tvivl, om hun vil optræde nøgen. Foto: Jesper Voldgaard.

"Jeg er lidt træt af nøgenheden og det kropsideal, som er i dag. Medierne fremstiller den perfekte krop, og der bliver kigget på kroppen på en bestemt måde, så det mere bliver en vurdering af, hvordan man ser ud, end det fortæller en historie. Samtidig føler jeg et pres, der gør mig endnu mere utryk. Der er den der 'hvis du er skuespiller, tager du bare tøjet af'. Det er dit instrument – sådan er det bare – holdning," siger hun og tilføjer:

"Alene at give det her interview er jo forbundet med en risiko. For nu kan nogle tænke: 'Åhr, hun er slet ikke moden nok til at smide tøjet. Gad vide, hvad hun så heller ikke er moden nok til?'"

Ny blufærdighed

Skåret ind til benet er den nøgne krop på teaterscenen eller i filmen en overskridelse. Både for skuespilleren og for publikum. En effekt, der kan fremme pointer fra den ultimative sårbarhed over komik til ren provokation.

Det påpeger lektor ved teater- og performancestudier på Københavns Universitet, Laura Luise Schultz. Spørgsmålet er, hvordan den overskridelse bliver aktiveret, og hvad nøgenhedens position er i det omgivende samfund. For den nøgne krop træder straks ind i et netværk af blandt andet kropsidealer, kønspositioner, religion – husk blot, at Adam og Eva straks efter syndefaldet tildækkede sig med figenblade – og tabuer.

Den nøgne krop er så at sige i konstant dialog eller kamp med de tilhver tid herskende paradigmer. Og derfor kan det godt være, at der har været en slags frigørelse først i 1920'erne og igen fra slutningen af 1960'erne, men nøgenheden er aldrig blevet så mainstream, at den går ubemærket forbi. Som Laura Luise Schultz pointerer:

"Nøgenhed er stadig sensationelt i dag. Er der nøgenhed i en forestilling, bliver det som regel nævnt i foramtalen."

Hun genkender pointerne fra Jela Natus oplevelse: At der er en slagside mod, at det er den smukke kvindekrop, som bliver vist afklædt, og at diverse medieflader cirkulerer de billeder hurtigere end nogensinde. En reaktion som Jela Natus forbinder med 'en ny blufærdighed', hvor det igen er blevet 'kontroversielt at ligge topløs på stranden'. Kaster hun derimod blikket på lidt ældre skuespillergenerationer, er billedet et andet:

"Inden for scenekunsten kan man tale om, at der har været nogle generationer, som brugte nøgenheden på en naturligt integreret måde gennem 1990'erne og 2000'erne. Det var med til at gøre det mindre sensationelt," siger hun.

Total full monty

En skuespiller som Henrik Prip tilhører de generationer, og han har altid gået pragmatisk til opgaven: Giver det mening, har han ingen betænkeligheder ved at stille op uden tøj på. I den kommende sæson spiller han den mandlige hovedrolle i Mungo Parks genopsætning af 'Kvinde, kend din krop'. I den forbindelse bliver han og den kvindelige hovedrolle, Marianne Mortensen, de ældste, der har spillet de roller på en dansk scene. Som led i forestillingen er der en scene, hvor de klæder sig helt nøgne foran publikum.

"Det er total full monty. Og det er helt out of character for at vise, at sådan kan en mandekrop og en kvindekrop se ud. Og så er vi tilfældigvis i 50'erne. Det er meget ærligt – og ret ukompliceret," siger Henrik Prip.

Skridtet fra at optræde i undertøj til at optræde uden undertøj betegner han alligevel som 'en kløft'. For der opstår et moment, som alle involverede skal igennem, når skuespilleren smider det sidste dække.

"Den store udfordring er, at det er en dobbelt nøgenhed. Det er både karakteren og skuespilleren, der smider tøjet. I det øjeblik bliver man uundgåeligt privat. Derfor bliver det meget sårbart også på et dybere plan. Skuespillere gør en masse arbejde ikke bare analytisk og følelsesmæssigt, men også udseendemæssigt for at spille karakteren. Men den private, nøgne krop har vi jo fuldkomment tilfælles med karakteren. Og er der noget, vi ikke har lyst til på scenen, så er det at være private. Nede i salen kan publikum ikke undgå at tænke: 'Av, nu smider han tøjet, ham skuespilleren.' Det er i et kort moment forstyrrende for illusionen," siger Henrik Prip.

Ta' ansvar

På spillefilm har han optrådt afklædt i blandt andet 'Idioterne', hvor også Louise Mieritz optrådte nøgen. Hun husker, hvordan Lars von Trier en dag under prøverne ankom i sin autocamper kun iført tennissokker.

"Han havde oplevet, at skuespillerne var lidt anspændte forud for nøgenscenerne. Så han afdramatiserede selv det hele. Dagen endte med, at vi alle sammen tullede rundt uden en trævl på kroppen," fortæller hun.

Den forståelse mellem instruktør og skuespiller er essentiel at få skabt i forberedelserne. Det peger både hun og Henrik Prip på. Tager instruktøren ikke teten – og det behøver ikke nødven-

digvis være ved selv at smide kludene – må skuespilleren selv åbne dialogen.

Det gjorde Mieritz allerede i en af sine første roller som nyuddannet skuespiller. Til en forestilling på Cafétéatret stod der i hendes manuskript, at jødepigen – som Mieritz spillede – skulle tage tøjet af for at overbevise en SS-officer om at skåne faren. Teatret spurgte, om de måtte bruge et nøgenbillede af hende som markedsføring, og det sagde hun nej til.

Og billedet ville i sidste ende også have været misvisende. For under prøverne påpegede Mieritz, at det ville være meget voldsomt for dem på de første rækker, at hun stod afklædt en halv meter fra dem. Effekten ville ganske enkelt være for voldsom. Instruktøren var enig.

”Det endte med, at jeg bare antydede det ved at tage trøjen af og knappe bh'en op. En ting er jo, hvordan vi selv har det med det. En anden ting er, hvordan publikum har det. Jeg oplever lige så ofte, at det er diskussionen,” siger Louise Mieritz.

Henover sommeren har hun med stor bevidsthed vist publikum sin krop. Det er sket i bedste sendetid fredag aften på DR1 som led i hendes og kollegaen Ditte Hansens serie 'Ditte og Louise'. I serien har den nøgne krop ofte en komisk effekt, men de to 44-årige kvinder sætter også deres kroppe på spil som en reaktion på tidens idealer.

”Vi oplever det, man kalder 'the male gaze': At man kun ser unge, hvide kroppe. Branchen fungerer jo som firmaer, og de søger derhen, hvor de tror, pengene er. Det er også ofte kvinder, der udtrykker det male gaze: 'Åh, ingen kan holde ud at se på det gamle kød,’” siger Louise Mieritz.

Hun oplevede helt konkret the male gaze, da de ville gøre reklame for seriens andet afsnit. Louise Mieritz' mand tog et billede, hvor hun og Ditte Hansen står afklædte, men dækker sig med bjælker visse steder. På bjælkerne står en hilsen til pop-

duoen Hej Matematik, som var gæstestjerner i afsnittet. Efter billedet blev sluppet løs på de sociale medier, var der en negativ reaktion fra nogle – især kvinder:

”Det var sådan noget med 'I har vel nok et behov for at vise jer frem,’” siger Louise Mieritz.

Men faktisk findes der ikke egentlige nøgenbilleder af dem hverken til marketing- eller pressebrug. Det er en væsentlig grænse at sætte, pointerer de. For det vil være uden for selve historiens ramme. Og for Ditte Hansen og Louise Mieritz har det gjort en afgørende forskel selv at gå ind og aktivt definere grænserne.

”Fordi vi selv skriver serien, er det ikke nogen udefrakommende, som har sagt 'Hey, det kunne være frækt, hvis ...' Men også selv om man ikke selv skriver eller instruerer, må man ind og tage ansvar. Hver gang jeg har haft kriser med instruktører, har det hjulpet at melde mig ind i kampen, for så kan man kreativt komme et helt andet sted hen,” siger Louise Mieritz.

Nærmest tilbage til korsettet

Selv om 'Ditte og Louise' ikke skal være politisk aktionsteater, lægger de ikke skjul på, at det ville glæde dem, hvis deres livtag med kroppen løsne nogle rammer. Ikke bare for nøgenhed, men slet og ret for køn, kropstyper og farver i alskens sammenhænge. For i deres 20 år som skuespillere har de mærket den nye blufærdighed vinde indpas.

”Vi var nogle vildbasser på min årgang på skuespillerskolen. Vi var alle sammen nøgne i vores afgangsforestilling,” konstaterer Ditte Hansen og fortsætter:

”Men gennem mit liv er der sket en ændring fra, at alle badede nøgne på stranden til det plastikopererede. Vi er blevet mere forfængelige, og Kate Winslet må lave en gruppe, som siger 'vi bruger ikke botox,' fordi botox er normalen. Vi er nærmest tilbage til korsettet.”

Dermed ligger der også en underforstået forståelse for, at andre kollegaer er påpasselige med at optræde nøgne.

”Kroppen har en enorm effekt. Og det er vildt sårbart. Jeg kan sagtens forstå, at man som ung skuespiller gerne vil bevare en form for illusion. Det er da også skideirriterende, at det er min og Louises krop, der skal bruges i den sag. Det kunne vi da godt have undværet,” siger Ditte Hansen.

Ditte Hansen og Louise Mieritz peger på Det Kongelige Teaters Det Røde Rum som et eksempel på, hvordan en gruppe skuespillere fra generationen under dem har skabt et sted, hvor de selv har ansvaret og dermed kan opbygge en fælles tillid til at gøre forestillingerne kropslige. Samme Røde Rum udpeger Laura Luise Schultz. Men lektoren mener ikke, at verden nogensinde når et punkt, hvor den nøgne krop til hver en tid kan gå ind i et udtryk uden at tiltrække sig opmærksomhed for andet end det rent kunstneriske.

”Det er jo drømmevisionen, at det bliver så integreret, at det ikke bliver en sensation. Vi kan jo sidde her med foldede hænder og ønske os, at alle kroppe bliver repræsenteret i scenekunsten. Men det tror jeg ikke kommer til at ske. For fremadrettet vil det stadig ligge som en forhandling og en identitetskamp mod en dominerende mainstreamkultur,” siger Laura Luise Schultz.

I Aarhus spekulerer Jela Natius videre.

”Så sent som i dag skulle jeg lave en filmscene, hvor jeg spillede meget sårbart. Bagefter sagde instruktøren, at havde det ikke været til skolen, men rigtigt, ville de have filmet mig nøgen for at understrege sårbarheden. Jeg sagde ikke noget til det, for det blev jo ikke aktuelt. Men mit skrækscenarium er, at jeg står der og der pludselig bliver sagt: 'Og så tager du lige tøjet af.' Er jeg så en dårlig skuespiller, hvis jeg siger nej?”

TRE NØGNE NEDSLAG

Jurist:

Nøgenbilleder kan blive misbrugt

Nøgenbilleder af skuespillere er attraktive for såvel den kulørte presse som for hjemmesideindehavere på det ustyrlige internet. Få sekunders blottelse i en film eller tv-serie kan hurtigt fastfryses og affotograferes i såkaldte framegraps og derefter sendes i omløb helt uden for den kunstneriske kontekst.

Chefjurist Maj Hagstrøm fra Dansk Skuespillerforbund fortæller, at forbundets medlemmer jævnligt oplever at sådanne billeder dukker op.

"De fleste medlemmer oplever det som særdeles integritetskrænkende at se sig selv nøgen i eksempelvis den kulørte ugepresse eller på udenlandske hjemmesider med gallerier af nøgne skuespillere," siger hun.

Disse framegraps er hverken godkendt til offentliggørelse af skuespillerne eller af filmproducenten. Og typisk er billederne af en sådan karakter, at det er direkte aftalt i kontrakterne mellem skuespillerne og filmproducenterne, at de ikke må offentliggøres som stillbilleder. Alligevel kan billederne dukke op igen og igen.

"Det er klart, at forbundet så gør alt, hvad vi kan for at få fjernet billederne. Også selv om det kan være en vanskelig sag, hvis billederne eksempelvis er uploadet fra en udenlandsk server," siger Maj Hagstrøm og opfordrer til, at man kontakter forbundet, hvis man er i tvivl om sine rettigheder før en nøgenscene:

"Det er selvfølgelig den enkeltes egen beslutning, om man vil medvirke i nøgenscener, men det er vigtigt for os, at vi i vores rådgivning får påpeget den risiko, som er forbundet med at medvirke i sådanne scener," siger hun.

Så sent som midt i september lykkedes det i sidste øjeblik Dansk Skuespillerforbund at stikke en kæp i hjulet for en billedkunstner, der uden tilladelse brugte nøgenbilleder af en dansk skuespillerinde i sine værker. Billederne var taget fra en film. Skuespillerinden opdagede misbruget, da kunstneren var fræk nok til at invitere hende til fernisering på den udstilling, hun ufrivilligt indgik i. Det krævede truslen om et fagedforbud at få manden til at fjerne de ulovlige billeder.

1

Ditte Menneskebarn (1946)

Ditte Menneskebarn – spillet af den 25-årige Tove Maës – der bader nøgen i en uskyldig sekvens, er et meget tidligt eksempel på en afklædt krop i dansk film. Det var Maës' blot anden spillefilm, men nøgenscenen hang ved karrieren igennem. Dels fordi den netop var opsigtsvækkende for sin tid, dels fordi den fik ekstra fokus, da amerikanerne bortcensurerede den ved USA-premierer. I forbindelse med Maës' død i 2011 blev det nøgne øjeblik fremhævet i flere medier, og det står også omtalt på hendes profil på Det Danske Filminstituts hjemmeside og i Kulturkanonen.

2

Dødens triumf (1971)

Nøgenhed inden for dans er en hel historie for sig. Men for lige at tage et hjørne af historien med: At først DR viste Flemming Flindts ballet 'Dødens triumf' i maj 1971, og Det Kongelige Teater fra februar 1972 lagde scener til forestillingen var et tegn på nye tider hos de store statsinstitutioner. Her var rockmusik, moderne dans og nøgne kroppe. Og forestillingen blev modtaget med jubel. Især Vivi Flindt vakte positiv opsigt. Da Østre Gasværk satte 'Dødens triumf' op i 2002 medvirkede den da 59-årige Vivi Flint ligeledes – og hun dansede nøgne.

3

Idioterne (1998)

Nøgne mennesker og nærgående sex-scener var langt fra nyt i Lars von Triers univers, da han præsenterede 'Idioterne' i 1998. Men i Dogme-filmen krydser han i en længere gruppekaldscene linjen mellem at vise nøgne mennesker støde kroppene sammen og vise en egentlig penetration. Og faktisk overtrådte von Trier sine egne Dogme-regler ved at hyre pornoskuespillere til netop den detalje. Scenen skabte en masse omtale – og et forbud mod filmen i Irland. Googler man 'Idioterne nøgenscener' i dag, er de øverste hits pornosider.

Jo mere lokal

- jo mere global

Hvis Europa skal klare sig i en fremtid med digital distribution af film og tv-serier, skal vi stå sammen. Vi skal ikke efterligne USA, men bruge co-produktioner til at hjælpe hinanden med det, vi hver især er gode til. Filmbranchefolk fra hele Europa mødtes i København for at vende film og fjernsyns fremtid.

Nicolaj Lie Kaas i 'Bedraget'.
Foto: Christian Geisnæs.

Thomas Bo Larsen og Thomas Hwan i 'Bedraget'. Foto: Christian Geisnæs.

Af Jacob Wendt Jensen

I Europa er der i omegnen af 700 forskellige video on demand-platforme, hvor man kan streame film og tv-serier mod betaling. Ingen af dem fungerer optimalt eller er synderligt brede, for når det gælder distribution af film, har man altid været stærkere og hurtigere med det nye i USA. Det er Netflix blot endnu et eksempel på. Derfor kan det for en europæisk producent virke fristende at tage imod en hurtig finansiering fra Netflix. Det er bare ikke nødvendigvis det mest rentable i længden.

"Netflix vil gerne ind på markedet og købe sig til en såkaldt 'Netflix-original'-serie, men min erfaring er, at man mister kontrol uden at tjene flere penge, fordi Netflix betaler et enkeltbeløb på forhånd," siger Helene Aurø, souschef i Danmarks Radios afdeling for salg af tv-serier til udlandet.

Vi møder hende på konferencen 'A New European Film and TV Culture: Trends and Challenges' i Filmhuset i København. Her er omkring 160 filmbranchefolk og universitetsfolk fra 13 europæiske nationer samlet for at tale om muligheder og udfordringer.

"Nu begynder både Amazon, Sky og Fox at komme på banen med lignende tilbud, men vi vil gerne se nærmere på det her og vurdere, om der overhovedet er en fremtid i den slags. Penge fra Netflix er fristende, men det kan være som at tisse i bukserne i kulden," siger hun.

Ros til dansk co-producentordning

Film- og tv-branchens distributionsvilkår er under kraftig forandring, men det er en virkelighed, som man i Danmark navigerer ganske godt i.

Under Det Danske Filminstitut har man en støtteordning til udenlandske film, hvor man kan co-producere med andre lande. Sidste års art cinema-darling, Pawel Pawlikowskis 'Ida', var godt nok polsk, men den var co-produceret af danske Phoenix Film. Den sort/hvide film, der kun havde kostet 10,5 mio. kr., rejste

verden rundt og vandt blandt andet en stribe European Film Awards og en Oscar for Bedste udenlandske film. Den store succes opnåede man ved helt kompromisløst at gå efter sit eget hoved og slet ikke tænke på publikum.

"Der er en del europæiske penge med via forhåndssalg, men de essentielle penge i filmen er fra Danmark og Polen. Tidligere producerede de skandinaviske lande mange film sammen internt, men her viser Danmark et godt eksempel ved at åbne for co-produktioner. Jeg laver altid co-produktioner, og der sker det, at når man arbejder sammen – og drikker sammen, så glemmer man jo nationaliteterne. Man glemmer sine fordomme, og man begynder i stedet for at benytte de fordele, samarbejdspartnere har," siger Ewa Puszczynska, der er hovedproducer fra Polen

Der skal lovgives omkring Netflix

På 'Ida' kom der danske lydfolk med, og det var man glade for i Polen, hvor den del af filmarbejdet ikke er en spidskompetence. 'Ida' solgte 65.000 billetter i Danmark, hvilket er helt uhørt for en polsk film. 5.000 havde allerede været en stor succes. Men hvordan sælger man så den slags smalle film i det digitale efterliv?

"Det er ikke en film, der egner sig godt til iTunes, hvor hver enkelt film skal købes, men på Netflix og Amazon vil den gøre sig godt, for der vil man også gerne vise, at man har de seriøse film. Om streaming økonomisk kan betale sig for en film som 'Ida', er et godt spørgsmål. I øjeblikket muterer markedet voldsomt, og nogle gange sælger man for eksempel sine streamingrettigheder sammen med rettighederne til visning i tv. I løbet af de næste par år får vi et mere klart billede af de forskellige markeder," spår Sofie Wanting Hassing, der har co-produceret 'Ida'.

Den polske hovedproducer, Ewa Puszczynska, mener, man skal lovgive imod Netflix frihjuleri:

"Folk er bange for Netflix, men jeg siger, at de kommer nok uanset, hvordan vi vender og drejer det. Derfor skal vi lovgive, så de tvinges til at være med til at sætte penge i vores film. De skal være med til at betale for udviklingen af nye film, hvis de vil være med til at tjene på de bredere film. Når ikke vi kan forhindre, at de kommer, må vi bruge dem, så godt vi kan. Og politikerne skal træffe nogle beslutninger meget hurtigt," siger hun.

Den menneskelige vinkel

Allerede når disse linjer læses, er danskerne i gang med at se den nye kriminalserie 'Norskov' på TV 2. Det er den første store satsning af flere medarbejdere på TV 2, der tidligere har arbejdet på Danmarks Radio. Og til januar kommer så Per Flys tv-serie om økonomisk kriminalitet, 'Bedraget', på DR. De to serier er allerede købt af mange lande rundt omkring i verden, og det salg giver flere penge at lave nye serier for – så der er tale om en art co-produktion.

Salgstailer til 'Bedraget' – 'Follow the Money' på engelsk – er uhørt flot og original. Skuespillere som Nikolaj Lie Kaas, Thomas Bo Larsen og Lars Simonsen vader rundt i vandbassiner i kontorstørrelse som i en ond drøm. Jeppe Gjervik Gram er hovedforfatter på serien, og han er overrasket over, at den økonomiske krise ikke kan mærkes mere i fiktionen, end tilfældet er.

"Vi hørte, at der var mange serier i gang med samme tema, men jeg tror, mange af de andre har givet op undervejs, fordi det er så forholdsvis komplekst stof. Vi har børser og Excell-ark med i serien, men vi fokuserer stadig på den menneskelige vinkel og viser, hvordan grådighed påvirker forskellige mennesker," siger Jeppe Gjervik Gram, der også skrev på 'Borgen' sammen med Adam Price.

Vi skal fokusere på det, vi kan

Netop nu er Jeppe Gjervik Gram begravet i arbejdet med anden sæson, og han arbejder, som det er blevet traditionen på DR, med to episodeforfattere under sig.

"Vi har ikke råd til 10 forfattere som i USA, men vi er tre i vores 'writer's room'. Jeg kan ikke forestille mig en anden måde at lave en tv-serie på. Man bruger stort set ikke 'writer's room' andre steder i Europa. Enten fordi det ikke er traditionen eller fordi man ikke har råd til det, men det er et underligt sted at spare," fortæller han.

Det er først, når hele resten af filmholdet skal i brug, at det for alvor bliver dyrt at lave en tv-serie. Jo mere forfatterne ved om historien, og jo klarerede de er på den, jo mere effektivt er det i resten af produktionen. Til den nye tv-serie ville DR have en instruktør fra A-listen, og det fik de i Per Fly, der også fik lov til at komme med input til serien.

I det hele taget skal man fokusere på sine kernekompetencer for at få international succes.

"Jeg siger til alle forfatterne, at det er vigtigt, at de fokuserer på det, de ved noget om. At være danskere. Og du kan ikke fokusere på det internationale samtidig. Jo mere lokal – jo mere global. Vi kan faktisk lave lidt mere komplekse tv-serier, end amerikanerne, så hvorfor ikke blive ved med det i stedet for at efterligne det, som de gør virkelig godt?"

Allerede tidligt i produktionsprocessen stod amerikanske tv-stationer i kø for at lave en remake af 'Bedraget', og den er nu solgt til amerikansk kabel-tv.

Vil se egne tv-serier

Danmarks Radio sælger også tv-serier fra andre stationer, hvis de er gode nok. Man har blandt andet taget TV 2's 'Norskov' ind. Både den franske kulturstation Arte og andre har allerede købt

MECETES BRINGER EUROPAÆERE SAMMEN

Konferencen 'A New European Film and TV Culture: Trends and Challenges' samlede omkring 160 filmbranchefolk og universitetsfolk fra 13 europæiske nationer. MeCETES er et forskningsprogram, der kører fra 2013 til og med 2016. Vrije Universiteti Brussels, University of York og Københavns Universitet er blandt de bærende kræfter. MeCETES står for Mediating Cultural Encounters through European Screens. Oversat til dansk betyder det, at man arbejder for at få europæiske kulturmøder til at opstå gennem film og tv.

'Norskov', der er udviklet gennem fire år. Det har Christian Rank været med til, for han er executive producer på TV 2.

"Vi kalder godt nok 'Norskov' for en krimiserie, men det er nok en af de langsomste af slagsen nogensinde lavet, og alligevel har vi finansieret den på tværs af grænserne. Der er meget stor efterspørgsel på vores egne tv-serier fra hele Europa og specielt også fra Danmark. For 10 år siden købte DR ind, så man kunne vise 10 store amerikanske tv-serier om ugen i prime time, men i dag køber de dansk, norsk og europæisk i stedet for.

Nu, da amerikanerne har sværere ved at sælge deres serier til os, kommer de og vil lave tv-serier i samarbejde med os. Serier, der er 70 pct. amerikanske og 30 pct. danske. I mine øjne vil de bare have fingre i vores talentmasse, fordi de har svært ved at sælge deres serier til os," siger Christian Rank.

Ross Biggam, direktør for ACT, der en sammenslutning af de kommercielle tv-stationer i Europa, perspektiverer Ranks oplevelse:

"Det er stadig sådan, at det er de nationale serier, man helst vil se rundt omkring i Europa. I Frankrig er indtjeningen på at sælge franske serier til udlandet steget markant de senere år, og det er en tendens, vi ser i flere lande. I Polen har det amerikanske filmselskab Sony for eksempel for nyligt produceret en hel tv-serie på polsk, blot for at få en del af markedet. Det er en ny og en god udvikling."

Thomas Levin i 'Norskov'. Foto: TV2.

Et liv i skuespillets tjeneste

Fjerde artikel i en serie med karriereinterviews, hvor en stribe af de ældre medlemmer af Dansk Skuespillerforbund taler ud. Med fokus på et langt liv i skuespillets tjeneste. Om faget og om alt det vigtige rundt omkring det. Tidligere i serien er bragt interview med Bent Conradi, Lane Lind og Christoffer Bro.

Videre med film efter Slutspil på teatret

Hun har gjort sig flottest bemærket som skuespiller i tragikomiske roller, både på teatret og i film. I dag har hun lagt teaterkarrieren bag sig og spiller mest med i film, hvis hun da ikke lige tegner. Mød Lene Brøndum, som altid har haft en speciel udstråling, der har ført til markante roller. Roller, der har gjort, at de stadig kigger efter hende på gaden.

Foto: Polfoto

Af Jacob Wendt Jensen. Fotos: Henning Hjorth.

"Du kan få min autograf, hvis du ved, hvad jeg hedder?"

Spørgsmålet kan måske lyde skrap, men Lene Brøndum bruger det, når hun er træt af at blive gloet på, når hun bliver stoppet på gaden, og når nogen vil have hendes autograf. Folk kan for det meste huske hende som enten Børges kæreste i Olsen-banden eller Arnolds gravide kæreste i 'Matador'. Det kan godt irritere Lene Brøndum, at enkelte roller stikker sådan ud, men, som det slås fast i opslagsværket Danske Filmskuespillere:

"Forført, forsmået og forladt – det har ofte været den skæbne, der overgår Lene Brøndums jævne hverdagspiger. Med sine store, grågrønne øjne, barnlige træk, klejne statur og sin impulsive replik giver hun ofte sine figurer et skær af det tragikomiske eller det grotest naive. Sjov kan hun også være, og også glimtvis rørende."

Lene Brøndum er ganske enkelt en skuespiller, man husker. Om man så kan huske navnet eller ej. Er hun enig i udsagnet fra opslagsbogen?

"Det er fuldstændig rigtigt, at jeg har haft mange af de offerroller, hvor man skal kæmpe. De roller har så alligevel i min optik, når man ser nærmere på det, været meget forskellige. Jeg kan

huske, at jeg engang skulle spille en ganske almindelig mor. Det var jeg ikke god til, så der blev jeg sat fra bestillingen.”

Far valgte Teknisk Skole

I dag bor 68-årige Lene Brøndum sammen med sin billedhuggermand Ib i et lille bindingsværkshus i landsbyen Stensby. En times kørsel syd for København og i højt solskin er det et idyllisk sted med blomster, græsplæne og en glad hund, der løber omkring. I stuerne med lavt til loftet står blandt andet en stribe færdige tegninger i rammer, som Lene Brøndum snart skal udstille på et galleri i Virum.

Vi sætter os ved et bord ude i solen, og jeg får Lene Brøndums livshistorie fra ende til anden. Højdepunkterne er krydret med slagfærdige indfald og gavtyvegrimasser.

Hun er født i Aalborg i 1947, hvor hun også senere fik sin realeksamen. Som 17-årig arbejdede hun som au-pair pige i London i et halvt år, hvor hun så en del teater. Det virkede så spændende, at hun begyndte at drømme om at blive skuespiller, men da hun kom hjem til Danmark igen, bestemte hendes far, at hun skulle på teknisk skole. Det holdt til en dag, hvor hun rejste sig op og

gik sin vej midt i en regneeksamen. Det var ikke hendes verden. Lene Brøndum trodsede sin far og blev sufflør på Svalegangen i Aarhus.

Nej tak til Aalborg

På Svalegangen blev Lene Brøndum 'verdens mest elendige sufflør'. Men hun mødte skuespillere som Lars Knutzon, Stig Hoffmeyer og Walt Rosenberg. Og hun var begejstret over sit kig ind i skuespillets og kunstens verden.

Til at begynde med sad hun blot og 'gloede med åben mund og polypper'. I det miljø lærte hun, at litteratur og kunst var spændende, og pludselig opdagede hun, at hun slet ikke var så mærkelig i forhold til omgivelserne, som hun havde været hjemme i Aalborg. I en småborgerlig familie hvor der hverken var plads til bøger, teater, film eller kunst.

”Så snart jeg kunne læse, læste jeg alt. Og tegnede og lyttede til masser af musik. Jeg kunne ikke den small talk, der skulle til, selv om jeg elskede min familie,” siger Lene Brøndum.

På Svalegangen begyndte hun at læse hos Walt Rosenberg. Det, som imponerede hende mest, var en rejse til Østtyskland,

hvor hun så Samuel Becketts 'Slutspil'. I 1969 kom hun ind på Statens Teaterskoles andet hold sammen med blandt andre Birthe Neumann og Dick Kaysø. Hun blev færdig på skolen i 1972, og derefter gik det slag i slag med både teaterroller og senere filmroller.

Familien fra Aalborg så hende aldrig optræde på teatret, og da hun blev tilbudt at komme tilbage til Aalborg Teater et helt år, sagde hun pænt 'nej tak'.

Sluttede mens legen var god

I næsten 15 år gik det derudad på teatre som Folketeatret, Café-Teatret, Gladsaxe Teater, Bristol Teatret og Østre Gasværk, men en dag sagde hun stop. Det var i 1987.

"Jeg spillede med i stykket 'Når katten er ude' på ABC-Teatret. Jeg stod i kulissen, og skulle ind og være fantastisk morsom. Jeg plejede at sige til mig selv, at jeg skulle gå ind på scenen og være rigtig god, men der manglede noget. Et eller andet hang ikke længere sammen for mig. Jeg havde bare ikke lyst til at gå ind og være morsom. Jeg gik i stedet for ind og gjorde næsten ingenting, men deri ligger komikken. Jo mindre du gør, jo sjovere bliver det. Falde-på-halen-komedie er ikke morsomt," siger Lene Brøndum, og fortsætter:

"I 1998 sagde jeg en aften til min mand, at jeg aldrig ville tilbage til teatret, med mindre det var for at spille Samuel Beckett. Fem minutter efter ringede telefonen, og det var Morten Grunwald, der spurgte, om jeg ville være med i 'Slutspil' af Beckett. Det isnede inden i mig. Det stykke havde jeg jo altid elsket, og det sluttede jeg så af med. Det gik heldigvis godt. Jeg spillede med Lars Knutzon, Tommy Kenter og Per Pallesen. Vi spillede det i halvanden måned, og jeg sad hver aften og hørte hele stykket og løb ned, når jeg selv skulle komme op af skraldespanden og sige mine replikker. Skrækslagen for ikke fange melodien i det absurde stykke. Men jeg sluttede, mens legen var god."

Teatret kan være ondt

I Lene Brøndums optik kan der godt være en ond stemning på teatret.

"På teatret kan man snyde. Jeg havde en meget berømt kollega. Han skulle spille forelsket i mig, men han kiggede ikke på mig én gang, mens vi spillede stykket. Jeg spurgte, om han ikke ville kigge på mig, så vi kunne spille sammen, men det 'gad han ikke'. Så ondt kan teatret også være.

Mit største problem var dog, at jeg blev for bevidst om, at folk sad i salen og stirrede op på mig, og det skete, at jeg stod og fik en slags tvangstanker. Folk havde betalt penge for det, og de forventede, at jeg var god. Mere end god. Pissegod. Samtidig med, at jeg spillede, kunne jeg sommetider føre en hel dialog inden i mig."

Ifølge Brøndum er der mere fællesskab og samspil på en filmoptagelse:

"Jeg kan lide farten på en filmindspilning, og jeg kan lide nærbilleder, hvor du ikke kan snyde. Tag for eksempel 'Vinterbørn' hvor Jesper Christensen spillede min mand. Det er en gammel-dags film, og den er langsom at se på i dag, men vi har en scene sammen, hvor jeg lige har født et barn uden fødder. Jeg fortæller min mand om barnet, og meget længe ser vi på hinanden. I den scene tror jeg, det lykkedes at gøre følelserne synlige."

Love you so much, Hopkins!

Lene Brøndum er ikke sådan at imponere, som om hun stadig står plantet i den nordjyske muld. Et par gange har hun dog været tæt på. For eksempel da hun som elev i syvende klasse skulle overrække den animationsfilm, som hendes klasse havde lavet, til selveste Walt Disney, der var taler på Rebild Festivalen. Og den gang, hun mødte Anthony Hopkins i Berlin, hvor European Film Awards skulle uddeles.

"Jeg var nomineret til European Film Award for min rolle i Kjell Gredes 'Hip Hip Hurra', som jeg også havde vundet en Guldbagge og en Robert for. Prisuddelingen i Berlin var skrækelig og slet ikke mig. Man kunne ikke få lov til at gå de fem minutter fra hotellet til prisceremonien, man skulle absolut køres i limousine. Sikke et cirkus for så mange penge. Hvad har det med mig at gøre, tænkte jeg? Jeg gemte mig under dynen det meste af turen. Heldigvis vandt en skuespiller fra Holland, og så kunne jeg tage bussen hjem til hotellet igen," fortæller Lene Brøndum, og fortsætter:

"Dagen efter kom Anthony Hopkins gående ved morgenmaden på hotellet, og han spurgte mig: 'Hvad synes du om i går aftes?'. Jeg magtede kun at stirre på ham og sige: 'I love you. I love you so much. You are the best'. Så sagde han 'Thank you' og gik. Jeg skulle jo have bedt ham om at sidde ned, men jeg tabte bare næse og mund. Han er fandeme så god. Siden så jeg Joan Collins på tæt hold. Hele hendes ansigt var fuldstændig som hos en pige på 15-år og halsen lignede min. Hun havde seks bodyguards. Skulle man selv ende sådan? Hold da kæft i hundens røv."

Lene Brøndum og Per Pallesen i Samuel Becketts 'Slutspil' på Østre Gasværk. Foto: Scandpix.

Vidunderlige Ove Sprogø

Erik Balling var Lene Brøndum glad for at arbejde for, men hun har kun set 'Matador' én gang siden, og det hun husker mest tydeligt fra tiden med Erik Balling, er hans præcision, koncentration og lune. Hun vil hellere tale om sit samarbejde med Ove Sprogø.

"Jeg elskede at spille sammen med Ove. Det gjorde vi blandt andet i Strindbergs 'Faderen' på Bristol Teatret under ledelse af Morten Grunwald. Ove Sprogø var vidunderlig, fordi han ikke havde de krukke manerer, som ældre skuespillere kan have. Han var så ukrullet og så almindelig og helt vidunderlig. Og så havde han den spillefacon, hvor han var fuldstændig sig selv. Lige fra teaterskolen har jeg syntes, at man skal være frem for at spille. Jeg giver altid alt og mere til for at det skal blive ægte. Du har alle livets facetter i din krop, og nogle gange spiller du helt nede i underbevidstheden."

Hun ærgrer sig over, at hendes sidste sammenspil med Ove Sprogø var i tv-serien 'Bryggeren', hvor hun spillede hans datter. Af økonomiske grunde blev serien pludselig skåret ned fra 24 til 12 afsnit, og derfor blev scenerne aldrig brugt.

Disco i undertøj

Lene Brøndum kan stadig blive ringet op, så karrieren er aldrig gået i stå, selv om hun må indrømme, at der ikke er mange gode filmroller til kvinder over 60 år.

"Jeg gider ikke alt det gedemarked med casting. Jeg har heller ikke fået lavet en hjemmeside, for jeg kan ikke finde ud af at promovere mig selv. Jeg har heller aldrig i mit liv bedt om noget som skuespiller, men jeg synes alligevel, at jeg godt kan være min karriere bekendt," siger Lene Brøndum, inden der opstår en lille pause.

Hunden gør inde i huset, og pausen bliver brudt af, at Lene Brøndum gør store øjne a la Giulietta Masina i Fellinis 'La Strada'.

"Jeg har lige spillet en meget pinlig rolle. Hvis den film kommer i tv, kan jeg ikke tage ind til Vordingborg i et godt stykke tid! De ringede fra Den Danske Filmskole, og når det er unge mennesker, vil man jo gerne være med. Den kære instruktør var bindegå. Jeg forstod ikke helt, hvad historien handlede om, men

FEM NEDSLAG OM LENE BRØNDUM

- Født 26. juni 1947 i Aalborg.
- Har været med i 'Olsen-banden ser rødt' af Erik Balling
- Forførte Lars Bom i Edward Flemings 'De uanstændige'
- Vandt en Robert og en svensk Guldbagge for sin rolle i 'Hip Hip Hurra' i 1988
- Har haft roller i tv-serier som 'Matador', 'Huset på Christianshavn', 'Landsbyen' og 'Hotellet'.
- Blev nomineret til en Bodil for sin rolle i Anders Refns 'Sort Høst'

jeg skulle spille en eller andens mormor. Det var næsten ligesom hos Buñuel. Jeg skulle snurre rundt på en stol, og jeg blev sgu helt svimmel. Dernæst skulle jeg danse i undertrøje og underbukser, og det gik jeg med til. Jamen, jeg skammede mig næsten. Det var virkelig fuld disco. Jeg dansede jo til. De fik fandeme dans for alle pengene. Jamen, jeg siger dig, jeg var altså lige ved at strippe. Det kan sgu ikke nytte noget, at man holder igen. Det var et mærkeligt manuskript, men jeg vil gerne arbejde med folk fra filmskolen, for så bliver man som barn på ny. Instruktøren gav mig et knus bagefter."

Laurits Flensted-Jensens afgangsfilm 'Melon Rainbow' blev faktisk vist på DR K i juni måned, og Lene Brøndum kan stadig godt gå rundt i fred for disco-pegefinger i Vordingborg. Men hvordan vil hun gerne huskes?

"Jeg vil aller-aller-aller-helst huskes som en god kammerat. Det er mit største ønske. Derfor er jeg også meget glad for min Robert-pris. Det er jo kammeraternes pris," siger hun og griner.

Ørerne i maskinen

– audiodrama får revival

Podcast, lydbøger, audiowalks og genrebrud i radiodramatikken har givet en stigende interesse for radiodrama. Fiktion fortalt gennem lyd, ord og musik har fået en revival. Men hvad kræver audiofiktion egentlig af publikum, dramatikere og skuespillere?

Af Kat. Sekjær

Der er hektisk stemning i salene på Husets Teater, da Sceneliv ankommer et par timer før FLYD-Festival for Lyddramatik løber af stablen. Kabler, mikrofoner og kasser med programmer, der ankom i sidste øjeblik, ligger stablet sammen på trappen. Der er prøver – lyde og stemmer – på gangene og i salen, hvor de sidste ting er ved at falde på plads.

For andet år i træk præsenterer festivalen et imponerende udbud af forskellige radio- og lydfiktioner, et tætpakket program, der løber over fire dage: Masterclasses i lydredigering, artist-talks, konkurrencer og selvfølgelig et væld af forskellige radiodramatiske produktioner.

Det er blevet populært at lytte. Igen. Og ikke bare her. Pludselig valfarter publikum til Københavns Radiobiograf for at sidde sammen i totalt mørke og lytte i fællesskab. Billetterne bliver revet væk. Og ser man på lytte-iveren i forhold til podcasts, viser nye tal fra DRs medieforskning, at 45 procent af de 15-30 årige danskere hører radio on demand. Ser man på befolkningen som helhed, er det cirka hver tredje dansker, der hører podcasts. Kunne man få hver tredje dansker til at lytte til radiodramatik, er der tale om et anseeligt publikum.

Radiodrama genoplivet

Det er ellers ikke så lang tid siden, at radiodramaet blev erklæret ude. Grunden var hårde nedskæringer i DR, et operativt budgetindgreb, hvor operationen lykkedes, men patienten døde: Danske Dramatikeres Forbund indrykkede i 2007 helsides dødsannoncer i morgenaviserne og holdt gravøl. Men enten genopstod dramaet på tredjedagen, eller også var der blot tale om en skindød patient.

I hvert fald oplever radiodrama-genren ifølge initiativtager og festivalleder af FLYD, Bente Larsen, en opblomstring, der ikke mindst er foranlediget af de nye medier og platforme, som gør radiodrama let tilgængeligt og brugervenligt. Det inspirerede hende og Radiodrama-netværket til at lave en festival udelukkende for radiodramatik:

”Jeg havde lyst til at vise, hvor meget forskelligt audiodrama, der findes derude. Og med den tradition for radiodramafestivaler, der er i Tyskland og England, havde jeg en tro på, at der også var et publikum for det herhjemme,” siger hun og forklarer, at der i Tyskland er et meget stort vækstlag af unge lydproducenter. Det samme ser man i England, hvor en række universiteter har uddannelser specifikt rettet mod radiodrama – i manuskriptskrivning, men også i produktionsdimensionen.

Bente Larsen har selv undervist i radiodrama på universitetet og på højskole.

”Og som underviser oplevede jeg stor interesse for at lave radiodrama – som er noget helt andet end radiodokumentar. Den stigende interesse viser sig på flere måder. Der er kommet en underskov af producenter, som synes, at det her er et spændende felt. Og på teaterscenen er lyd blevet en del af scenografien, nogle gange er den ligefrem en dominerende del af sceneoplevelsen, som man for eksempel ser det hos Hotel Pro Forma.”

Med den stigende interesse for radiodramatik følger også en stor usikkerhed om, hvordan man egentlig skal gribe det an.

”Det, det i virkeligheden handler om, er, hvordan man skal få dramaet til at fungere, når man kun har lyden til rådighed. Det er her, folk virkelig mangler kompetencerne til at kunne fortælle på en klar og overbevisende måde. Det er en særlig genre,” siger hun.

Hun mener, at en af grundene til den voksende nysgerrighed, måske særlig hos de unge, er, at det er blevet så nemt at optage og redigere. Og så er vi blevet bedre til at lytte:

"Vi er igen blevet vænnet til at høre lange historier i lyd – i en periode var det umuligt at få folk til at lytte i længere tid end 30 minutter. Måske særligt de unge. Men i kraft af lyd-bøger og podcasts er der kommet en interesse for at lytte – man får skærpet sin høresans, og man opdager, at man kan have andet i ørerne end musik," forklarer Bente Larsen.

Genrebrud

Festivallederen forklarer, at der særligt i Tyskland er en radio-drama-tradition, som er så alment anerkendt, så bred og så populær, at genren både har kunnet fastholde den klassiske fortælleform og på samme tid gå helt nye og eksperimente-rende veje:

"Hun findes det store spektrum af udtryksmuligheder, som radiodramaet giver mulighed for. Lige fra noget, der næsten er oplæsning, til noget, der virkelig er hørespil – noget, som måske meget mere er musikalske kompositioner, end de egentlig intenderer at have skuespillere, der taler med realistisk stem-meføring."

Hun finder et tysk eksempel på det, man har kaldt et Pop-Hörspiel: Her bliver reallyde, musik, sprog, stemmer og repli-ker forvrænget, klippet og strakt, så oplevelsen bliver sanselig, surrealistisk og måske bedst kan betegnes som en avanceret musical. Det er en af audiodramaets store forcer. Spillerummet er stort, fordi det taler til vores forestillingsevne. Derfor er det kun fantasien, der sætter grænser for fiktionen. Fantasy-gen-ren, krimi-genren og de eksperimenterende formater finder her et medie, hvor de kan folde sig ud i de mest syrede afkroge.

Den gode, fortrolige historie

I en tid med mange medier, hurtigt flow og en evigt skiftende nyhedsstrøm, får den velfortalte, gode historie pludselig rum, også i radioen eller som podcast. Mange vil måske have hørt – eller har hørt om – den amerikanske krimipodcast 'Serial', der i 2014 blev en global ørehænger.

Her efterforskede journalist Sarah Koenig uge efter uge et femten år gammelt mord. Podcastens præmis var, at hverken journalisten, lytteren eller de mange involverede kilder i histo-rien vidste, hvordan fortællingen ville forme sig. Alt afhæng angiveligt af de spor, hun kunne forfølge og af de kilder, hun kunne fange i løbet af den næste uge. Podcasten blev en slags rapport – en fremlæggelse af, hvor langt hun var nået i efterforskningen siden sidst. Både mordet og de interviewede personer var virkelige, men formen og brugen af musik og fortælleelementer var lånte elementer fra krimigenren. Desuden var journalisten og fortællerstemmens sprog og tone intim – fortrolig med lytteren. Den kombination vandt gehør over hele verden.

Filmdokumentaren har de senere år gjort brug af fiktionens virkemidler, og radiodokumentaren er gået samme vej. Nu bruger audiofiktionen virkelighedens elementer og leger med dem i en opdigtet form. For begge genrer gælder det, at billedska-bende elementer bliver inddraget, og at den endelige produktion får en helt anderledes form og dramaturgi.

"Vi ser det allerede i forskellige serier, hvor vi springer fra hovedhistorien til pludselig i et enkelt afsnit at følge en birolle i en anden historie, før vi vender tilbage til hovedhistorien," siger Tomas Lagermand Lundme, forfatter, billedkunstner, radiovært og dramatiker, blandt andet med en hel del radiodramatik bag sig.

Den tyske performancegruppe Ligna fik publikum ud på gulvet med radiospillet 'New Man' på FRYD-Festivalen. Foto: Søren Voigt Juhl.

Foto: Søren Voigt Juhl.

"Sansningen er mere levende, når det er radiodrama. Der er film og teater mere begrænsende. Hvis jeg siger: 'Hun bor i et køleskab', jamen så går man ind på den præmis uden at skulle finde på en praktisk løsning, der skal illustrere det. Derfor kan man forføre meget mere. Publikum er meget mere åbne, når det kommer til lydmediet," forklarer han.

'Kontrakten' mellem afsender og lytter har også ændret sig. Hvor Radioteatret i gamle dage talte med voldsom og dramatisk røst, er fortælle måden i dag mere nær.

"Jeg tror, at en af de største forcer, radiomediet har, er, at man kan låne en fortrolighed. Lidt som i gamle dage med 'P4 i P1', hvor man kunne sende et brev til redaktionen og få det læst op i radioen. Det gav intimitet i lytteoplevelsen. Jeg tror, det betyder noget, at man fortæller sin egen historie, og i og med at man gør det ærligt og sårbart, så gør man faktisk historien almen."

Formeksperimenterne bliver vilde

Lydeksperimenterne og fiktionslegen med og mellem de nye medier oplever Tomas Lagermand Lundme allerede nu hos den yngre generation:

"Jeg tror at det, der kommer til at ske, er, at man i højere grad kommer til at udvikle sin egen platform uden om de etablerede medier, og at der bliver et cross-over mellem podcasts, billeder, blogs og det, man kan kalde computerspilsrum. Der er der ingen grænser – man kan sagtens have 60 minutters lydfil liggende. Og så kan man for eksempel lade en af hovedkaraktererne få en blog eller lægge små film ind. Det synes jeg ikke, jeg ser i den voksne underholdning. Tit ser man jo 'det nye' hos børn og unge først – det er her de fede ting sker. De vil lege med forskellige formater og fortælleformer, og det vil fange publikum."

Han ser en masse nye talenter vælte frem, særligt fordi man, som før nævnt, bare kan optage på telefonen. Derfor tror han også, at 'monopolet' på radiodramaet hos DR bliver brudt – ganske enkelt fordi flere gerne vil fortælle historier og dele dem.

Men indtil videre er det stadig primært hos DR, at den etablerede radiodramatik bliver produceret med både dramatiker, spillere, instruktører, professionelle klippere og lyddesignere. Arbejdsprocessen er nøje tilrettelagt efter en produktionsplan, som gør, at det bliver framet. Man kan ikke bare lige tage det om, hvis noget glipper.

"Det betyder, at hvis skuespilleren har sagt noget andet, end det der stod i første scene af manuskriptet, og som der siden refereres til i scene tre, så går pointen tabt. Det gør, at jeg som dramatiker, når det kommer til radio, virkelig forsøger at trumfe igennem, at man holder sig til teksten. Jeg skal være sikker på den instruktør, jeg arbejder med," siger Tomas Lagermand Lundme.

Skuespillerne er de vigtigste formidlere

Radiodramatikeren forklarer, at skuespillerne bliver stærkere instrumenter i værket i radiodramatikken. Spillerne er de primære formidlere – deres stemmer, toneleje, frasering – fortæller dramaet. Der er ingen scenografi, rekvisitter, kropssprog eller

stemningsskabende lyssætning at støtte sig til. Radiomediet kræver dygtige spillere, der tør engagere sig fuldstændigt, og som forstår det ansvar, der følger med en radorolle: Scenen sættes af spillernes stemmer – og fiktionskontrakten hos publikum står og falder med dem.

Der er ofte et kort prøveforløb, og det betyder, at man har læseprøve den ene dag og går i studiet den næste, siger Tomas Lagermand Lundme:

”Personligt kan jeg godt lide, at det er så intensivt. Samtidig synes jeg som dramatiker, at man i radiodramatik ofte har mere ret til værket, end man for eksempel kan opleve med ting, der er skrevet til scenen. Man skal indgå færre kompromiser.”

Han understreger, at radiodrama kræver, at skuespilleren stiller sig til rådighed for det manus, der er der:

”Tiden er så knap. Der er ikke tid til, at skuespillerne lige pludselig vil noget andet. Når de går ind i processen, skal de stille sig 100 procent til rådighed for dramatikerens tekst. Hvis ikke de gør det, så er det tit dér, det går i hårdknude. Ordene knækker, og pludselig lyder det alt for oplæst. På længere sigt tror jeg, det bliver nogle anderledes spillertyper, som kan og tør lave radiodrama. Det er ikke nødvendigvis den mest skolede spiller, der gør sig godt i lydmediet. Jeg har ofte arbejdet med autodidakte skuespillere i radiomediet, og jeg oplever, at de har en stor grad af åbenhed og lyst til at ’gå med’. Og det er det, der kendetegner de nye medier og brugerne af dem.”

Pauser i radioen er stilhed

Men hvad kræver det egentlig af en skuespiller, når hun træder ind i øret på publikum – og skal skabe billeder alene med sin stemme?

”Udfordringen er netop, at det hele ligger i stemmen. Nogle gange har jeg oplevet stor forskel på, hvordan jeg oplevede replikken og situationen, da vi indspillede det, og når jeg så hører det bagefter. Pludselig oplever man, at det, man måske kan vise på scenen, og som er medfortællende, slet ikke er med,” siger skuespiller Laus Høybye, der har lavet en hel del radiodrama.

En af de ting, som ikke fungerer i radioen, er pauser, der ellers på film og teaterscenen kan være både stærke og fortællende:

”Pausen i en dialog bliver til stilhed i radioen. Det er sjældent, man kan bruge en pause til noget. Derfor prøver jeg altid at gå direkte på replikken og få en form for flow, ligesom i et stykke musik.”

I radiodramaet skal man have det hele ud gennem stemmen – og selvom man selvfølgelig kan arbejde med tempo, toneleje eller dialekt, er det svært at skabe en stærk karakter, fortæller Laus Høybye:

”Grundlæggende kan man ikke lave sin stemme særlig meget om, fordi det hurtigt bliver karikeret. Jeg har lavet en del

tegnefilm, og der kan man nemmere gøre det, fordi universet og selve figuren lægger op til det. På den anden side kan man opleve, at man under en radioproduktion finder en fælles tone med sine medspillere – at man finder sammen om at skabe et udtryk. Dét synes jeg er fedt – og jo helt anderledes end netop tegnefilm, hvor man bare sidder alene og speaker.”

Erfaringen har lært ham, at en figur i radioen kan skabes med relativt få virkemidler:

”Der skal faktisk utrolig lidt til. At man for eksempel lægger tryk på et ord, eller at man leger med tanken om, at denne karakter har en grundattitude, der er skeptisk overfor alting. Det lægger sig i stemmen.”

Laus Høybye forsøger at være tekstnær, når det kommer til radiodramatik. For ham er det en udfordring at være helt præcis, hvis dramatikerens tekst er god:

”Generelt er jeg fan af ikke at putte alle mulige fyldord på, sige ’altså’ og ’ikke’ efter hver sætning. Det har man umiddelbart lyst til, fordi det føles rigtigt, men det forfladiger teksten. Måske synes jeg også, det er lidt dovent. Som skuespiller mener jeg, det er vores job at forvalte en tekst. Det er vores opgave.”

Skuespillere skal selv skabe platformen

Med udsigt til fire dages lydfestival, med en populær radiobiograf og tusindvis af downloads fra ivrige lyttere, virker det, som om fremtiden tegner lyst for den audiodramatik, der lige nu er inde i en brydningstid. Men hvilke jobmuligheder giver det skuespillere, der gerne vil arbejde med mediet i fremtiden?

Tomas Lagerman Lundme mener, at skuespillerne i fremtiden selv skal tage teten.

”Man må – også som skuespiller – gå ud og skabe sine egne platforme. Der er radio – eller lyd – et oplagt medie, fordi det er så ligetil at gå til. Alle har jo en mobil, hvor man kan optage, så der er bare om at komme i gang. Men man skal have noget, man vil fortælle. Det er altså det vigtigste,” slår han fast.

I forhold til økonomi tror han i denne sammenhæng mest på den idealistiske tilgang – kunsten må komme først – man må bare gå i gang. Laver man noget virkelig godt, kan det senere udmønte sig i penge. På spørgsmålet om, hvordan han ser radio- eller lyttemarkedet og dermed jobmulighederne for skuespillerne om 10 år, svarer Tomas Lagermand Lundme, at der over tid – og i fremtiden – vil være flere muligheder for de skuespillere, som både tør at udfordre og bruge sig selv.

”Jeg håber og tror på, at vores erhverv bliver mere blandet, så man ikke går så meget op i, om man har papir på det ene eller andet. Det papir er tit så ligegyldigt. Det handler om at være modig. De, der hele tiden tænker på en overordnet karriere og sådan noget, der er kommercielt som ind i helvede, dør langsomt ud. For mulighederne i fremtiden vil være mere direkte og til tider meget mere rå end nu.”

Monstre, rumskibe og alt det du ikke ser

Foto: Universal Pictures.

I de seneste 20 år har det været hverdag at bruge computeranimerede effekter i film. Det foregår mest tydeligt i amerikanske film, hvor det vimler med dinosaurer, monstre og rumskibe. Men også i danske film bruger man ofte computeren til at fjerne forstyrrende ting i billedet eller skabe en imponerende ildebrand.

Når vi går i biografen, er oplevelsen af filmen en helhed, og det er ikke altid, at vi som biografgængere dissekterer detaljerne i billedet. Men i dag, hvor effekter lavet i computeren er en stigende del af det at lave film, har vi stillet Jeppe Nygaard Christensen, stifter af Ghost VFX og direktør for selskabet, en stribe spørgsmål om, hvor vi står i dag.

Hos Ghost VFX har man nemlig været med til at lave visuelle effekter i dansk film siden Åke Sandgrens 'Dykkerne' (2000), hvor Jeppe Nygaard og et par kolleger lavede vandpartikler i

computeren. De måtte prøve sig frem. Da de skulle simulere to undervandsdykkes bevægelser skævede de til en gammel James Bond-film, men siden dengang er firmaet vokset, og i dag er der omkring 40 ansatte i både København og Viborg. Listen over film, som Ghost har lavet effekter til, er lang og imponerende og indeholder både James Bond film og Harry Potter film. Tidligere blev Ghost typisk brugt som underleverandører til store engelske special effects firmaer i London, som var hyret af amerikanske filmselskaber, men i dag er det stadig oftere i eget navn.

Hele tiden sværere at imponere

For eksempel har Ghost for nylig leveret en stribe effektskud til kæmpesuccesen 'Jurassic World' i samarbejde med George Lucas-selskabet Industrial Light and Magic (ILM), men de er også ganske ofte med på danske film, som for eksempel 'Fasan-dræberne'.

Der har været en del kritik af, at visse film overdriver brugen af effekter. For eksempel i 'Jurassic World'. Hvordan ser du på det?

"Meget af kritikken startede allerede, da vi så de første teasers og efterfølgende trailers. Jeg tror, at skuffelserne delvist opstår, fordi effekterne i trailers aldrig er færdigt arbejde. Vi vil gerne imponeres igen, som vi blev, da vi så 'Jurassic park' første

gang, men sådan er verden bare ikke længere. Faktum er, at det, der bliver produceret i dag, ofte er mindst lige så nyskabende og komplekst som for 15 eller 20 år siden, da computergrafikken for alvor slog igennem. Det er bare ikke helt så synligt. I 1994 gik vi fra ikke at kunne vise en dinosaur til pludselig at kunne, mens vi i dag går fra at kunne vise en flot dinosaur til at kunne vise en endnu flottere dinosaur. Det er bare ikke ligeså spektakulært, og derfor kan det føles som om effekterne har mistet sin gnist. Men i virkeligheden finpudser vi håndværket og er ved at gøre det til en mere integreret del af det at lave film.”

Hvad synes du selv om den kvalitet, du gennemgående ser?

”Der er en slags økonomisk krise i filmverdenen, og det kan betyde, at der skæres i budgetterne samtidig med, at kravene til effekternes kvalitet vokser. Resultatet er, at der bliver produceret film med effekter, der aldrig skulle være lavet. Projekter, hvor man mod bedre vidende har insisteret på at få en melon til at passe i et nøglehul. Når man får produceret effekter under så elendige omstændigheder, ender det med, at vi i branchen bliver til grin.”

Presses på lønnen

Hvor står vi lige nu i udviklingen med computerskabte visuelle effekter?

”Computerskabte effekter er i en rivende og positiv udvikling. Teknologien bliver hele tiden billigere, mere gennemsigtig og mindre teknisk tung. Effektarbejdet har slet ikke den ubehagelige bismag af sort magi længere, og den teknologiske demokratisering har givet plads til langt flere kreative mennesker. Udviklingen har også betydet, at der kan skabes flere og mere komplekse effekter med langt mindre hold. Desværre betyder den samme positive udvikling også, at effekt-indkøberne forventer mere for mindre og også hurtigere leveret. Selvom arbejdet trinvist bliver lettere, billigere og hurtigere er det sjældent let, hurtigt eller billigt nok til at matche de midler, der afsættes til effekt-arbejdet. Mange film finansieres i dag delvist af forskellige nationale og regionale støtteordninger rundt om i verden, og det gør ofte filmfinansieringen til et sofistikeret puslespil, hvor valget af effektleverandører dikteres af, hvor filmen bliver finansieret og ikke helt så meget af, hvor instruktørens effekt-vision for filmen udføres bedst.”

Hvor meget bliver der lyttet til jeres idéer, når I arbejder på en stor international film?

”Store projekter fra Hollywood er næsten altid svøbt ind i fortrolighedserklæringer. Ofte kender vi ikke til andet, end præcis den sekvens vi arbejder på. Jeg synes altid, vi er blevet taget super godt imod og vi bliver ofte taget med på råd i udførelsen af arbejdet. Tit kender vi ikke facit, når vi går i gang, og mange effekter får deres eget liv undervejs. Et eksempel kan være ’lav et tæppe, der forvandles til kviksand’, som vi gjorde i The Sorcerers Apprentice’ eller ’lav en magisk teleport-effekt’, som vi gjorde til ’Tomorrowland’”

Det meste er usynligt

Forstår du at publikum kan blive trætte af visuelt overbud og længes tilbage til noget mere fysisk?

”Heldigvis er effekter ikke er nok til imponere biografpublikummet. Vi kan godt blive dejligt forpustede over effekt-mastodonter som ’Interstellar’, ’Gravity’ eller ’Pacific Rim’, men hvis historien ikke leverer, bliver vi irriterede over at være forsøgt forført af effekt-lir. ’Jurassic Park’, ’Tilbage til fremtiden’, ’Interstellar’ og ’Gravity’ var i forvejen fantastiske film, hvor effekterne var med til at gøre eventyret mere troværdigt. Problemerne opstår kun, når der ikke stilles de samme høje

FILM MED EFFEKTER
FRA GHOST

I Danmark

- Fasandræberne (2014)
- Helium (2013)
- Kvinden i buret (2013)
- En kongelig affære (2012)

I USA

- Jurassic World (2015)
- Unbroken (2014)
- Pacific Rim (2013)
- Cowboys and Aliens (2011)

krav om troværdighed til de visuelle effekter, som til resten af produktionen. Og så skal det jo også lige nævnes, at langt de fleste effekter er såkaldte usynlige effekter, som ikke en gang meget erfarne effektfolk lægger mærke til. Disse effekter udgør langt størstedelen af alle de visuelle effekter, der laves på film, men de forbedrer desværre ikke holdningen til computerskabte effekter, fordi ingen lægger mærke til dem,” siger Jeppe Nygaard Christensen.

Usynlige effekter kan for eksempel være der, hvor man i computeren forlænger bygninger, fjerner vejskilte eller laver andre digitale retoucheringer. På ’Kvinden i buret’ er der omkring 60 skud, som Ghost har arbejdet på. Langt de fleste var diskrete digitale reparationer, og kun på en stor bilulykke blev der arbejde med computergenererede baggrunde og mere avancerede effekter a la det, som man gør i udlandet.

Runde fødselsdage		
Bente Puggaard-Müller	8. oktober	70 år
Katja Dyring	10. oktober	50 år
Jan-Michael Senderovitz	14. oktober	60 år
Ann Eleonora Jørgensen	16. oktober	50 år
Søren Pilmark	16. oktober	60 år
Pia Emilie Vieth	17. oktober	60 år
Jesper Langberg	20. oktober	75 år
Lisbeth Tanghøj	23. oktober	60 år
Lars Junggreen	23. oktober	70 år
Anders Peter Bro	26. oktober	50 år
Christoffer Bro	30. oktober	80 år
Andeas Dawe	6. november	50 år

DSF STUDIO – KURSER OG TRÆNING I EFTERÅRET

MED FOKUS PÅ DIT HÅNDVÆRK

TEATERAUDITION-PRÆSENTATION FOR SKUESPILLERE

Dato: 20. november, frist 16. oktober.

Du får her en unik mulighed for at præsentere dig for et indbudt panel bestående af et bredt udvalg af instruktører og teaterdirektører fra hele Danmark. Der er således ikke tale om audition til en bestemt rolle. Derimod ønsker vi at give dig chancen for at lægge et fysisk visitkort foran potentielle nye samarbejdspartnere og arbejdsgivere.

NB: Ved stor tilslutning fordeles pladserne efter fristen via først til mølle, dog med fortrinsret for dem, der ikke tidligere har deltaget.

MASTER CLASS IN MEISNER TECHNIQUE WITH BRUCE MCCARTY

Dato: 23.-28. november, frist 21. oktober

DSF Studio and The Post Graduate Training Department at the National Film School of Denmark proudly presents a 6-day workshop with Bruce McCarty teacher at the highly regarded Esper Studio in New York.

The Meisner Technique is considered as one of the most effective process for teaching someone how to act now days. Bruce McCarty has been teaching the Meisner Technique at the William Esper Studio since 2008 and done private coaching for stage, film and television since 1992 in New York and Los Angeles.

DRAMATISK OPERA MASTERCLASS I OG II MED ELISABETH LINTON

Dato: 30. november-1. december. frist: 15. oktober

Masterclassene henvender sig til operasangere, der ønsker at udforske en udvalgt karakter og finde dybden i rollens personlighed gennem teksten og dens samspil med musikken.

Elisabeth Linton er uddannet sceneinstruktør og arbejder endvidere som dramaturg samt underviser på bl.a. Operaakademiet og Stockholm University of Opera.

DANCEWORKSHOP MED TONIAH PEDERSEN

Dato: 14.-15. november, frist 12. oktober

Workshoppen henvender sig især til dansere, koreografer og musicalperformere, som ønsker at udvide deres repertoire og genrekendskab. Koreograf, Toniah Pedersen har en unik og bestemt street-stil og bred erfaring inden for musikvideoer, dans, teater, musical, reklamer, film og TV.

ÅBEN STUDIO

For kun 200 kr. pr. halvår kan du købe et Åben Studio-kort, som gælder til fri træning i og uden for København.

KØBENHAVN

– obs. deltagelse kræver forhåndstilmelding

KOMEDIE MED JOY-MARIA FREDERIKSEN

Dato: Tirsdage fra 27. oktober - 24. november

Træningen retter sig mod skuespillere og musicalperformere. Fokus vil ligge på at udvikle sin evne til at forstå forskellen på komedie og farce.

Joy-Maria Frederiksen er skuespiller, men har de seneste 6 år primært fungeret som instruktør.

FILMSKUESPIL MED LOTTE SVENDSEN

Dato: Onsdage frem til 25. november

STEMMEN I KROPPEN MED NAJA MÅNSSON

Dato: fredage fra 23. oktober - 13. november

ODENSE

STEP MED LOUISE DAVIDSEN

Dato: Tirsdage frem til 10. november

AARHUS

FILMSKUESPIL MED MORTEN LUNDGAARD

Dato: Torsdage: frem til 26. november
(8. og 15. oktober undtaget)

MANDAGE PÅ FILMSKOLEN

Dato: mandage frem til 30. november

DSF-medlemmer har mulighed for at deltage i Filmskolens mandagsundervisning: 'Det Fælles Filmsprog', hvor anerkendte branchefolk deler ud af deres erfaringer. Tilbuddet er gratis og samtidig en mulighed for at møde fremtidens filmskabere.

Der undervises ikke i efterårsferien (uge 42)

LÆS MERE OG TILMELD DIG KURSERNE PÅ
SKUESPILLERFORBUNDET.DK/DSF STUDIO

D'O'INK

Af Mikkel Stubbe Teglbjærg

Hvad vil vi med kulturen?

Alle vi medlemmer af Dansk Skuespillerforbund beskæftiger os dagligt med kunst. Enten direkte, på scenen eller i tv og film. Men også ofte indirekte, når vi bruger vores faglighed i alle mulige andre jobsituationer.

Personligt har jeg ikke været i en professionel sammenhæng, hvor jeg ikke har brugt det, jeg har lært som skuespiller, hvad enten det rent faktisk var som skuespiller – eller da jeg arbejdede i lufthavnen som passager-assistent. Her havde jeg også brug for min faglighed og de ting, jeg havde lært på skuespiller-skolen og på scenerne.

Det er en ufravigelig sandhed for mig, at kunstnere favner bredt med vores kunnen, og at vi hver evig eneste gang, vi varetager et arbejde bidrager til samfundet med den faglighed, vi har. På alle måder.

Så meget desto mere forstemmende er det, at kulturpolitik som overordnet område, som et ressortområde, hvor der sættes ind, er fuldstændig fraværende. Kulturpolitikken begrænser sig til enkelt-sager og forholder sig ikke til det overordnede billede. Et teaterstykke falder en eller anden folketingspolitiker for brystet – og skal vi synge morgensang eller ej? Er DR for stor, eller er en tv-serie forkert?

Der springes fra tue til tue med en nærmest uopdragen, forkælet politisk opfattelse af, at kunsten, den klarer sig nok. Ingen politikere forholder sig til, hvorfor vi ønsker kunsten i samfundet, hvad vi vil med den, og hvordan vi kan bruge den og investere mere i den, fordi den er brugbar på så mange områder.

I egen branche afføder dette ind imellem en metaltræthed. Man fristes til at spørge: Er der egentlig nogen, ud over publikum, der vil os? Og vil nogen os egentlig, sådan for alvor, når de bliver tvunget til at vælge mellem hofteoperationer eller kunst?

Jeg vil have en kulturpolitik, der giver udtryk for at det her er vigtigt. En kulturpolitik, der tager kunsten alvorligt og erkender, at kunst er vigtig for os som samfund, og derfor også skal have ordentlige vilkår. Og en forståelse af, at kunsten er mangfoldig, og at det betyder, at stort som småt skal have muligheder for at gro. Kunsten hænger sammen på uendelig mange måder.

I stedet har vores nye kulturminister lagt ud med at præsentere, at teatre, museer, kunstneriske uddannelser og andre statslige kulturinstitutioner skal spare 600 millioner kroner. Og fravalgt først at tage dialogen med dansk kunst- og kulturliv om, hvor vi egentlig vil hen med det hele. Jeg forstår ham ikke.

Kunsten kan ikke undværes. Hverken nu eller i fremtiden. Kunsten er selve fundamentet for alting, og dens udtryk, dens aftryk, er helt umuligt at undgå. Men man kan godt udsulte kunsten så meget, at vores levevilkår og mulighederne for at få talent og kunst til at blomstre udhules. Så muligheden for at udvikle, blandt andet ved slå skæverter og fejle, bliver fuldstændig umuliggjort. Når al kunst skal kunne 'betale sig' (i øvrigt en grotesk og hæslig måde at anskue såvel et arbejds- som et menneskeliv på), så dør udvikling og muligheder og mangfoldighed. Og livet og samfundet bliver uendelig forarmet.

Selvfølgelig vil publikum os, det er jeg ikke et sekund i tvivl om. Men jeg mangler i den grad en politisk overordnet udmelding om, at ministeren vil og er villig til at satse på kunsten i al sin mangfoldighed.

I håbet om dialog,
Katja Holm.

Foto: Karoline Lieberkind

★★★★★ Nordjyske ★★★★★ Kulturkongen.dk ★★★★★ Plusdage.dk ★★★★★ Ungt Teaterblod ★★★★★ Forbrugermania ★★★★★ Teateravisen ★★★★★ Cph culture

INTET

20. - 30. OKT 2015

Man-fre 9.00 & 11.15

Oplev Pelle Koppels sceniske version af Janne Tellers internationalt prisvindende ungdomsbog, om drengen Pierre Anthon, der skaber røre i andedammen, da han en dag pludselig proklamerer, at der er intet, der betyder noget!
INTET er en tankevækkende fortælling om livets mening, eller mangel på samme, og dramatiseres nu for første gang i Danmark i et samarbejde mellem Teater Nordkraft og Teater V.

★★★★★ What's on Stage ★★★★★ British Theatre Guide ★★★★★ The Telegraph

SKENA UP INTERNATIONAL FESTIVAL 2013 Best Male Performers

BIRMINGHAM EUROPEAN FESTIVAL 2013 First Prize and Audience Prize

NEXT DOOR

Out Of Balanz

5-8 NOV 2015

Tor-fre 11.15 & 20.00

Da Ivan Hansens nabo pludselig stiller træskoene, indser Ivan, at han ikke ved noget som helst om ham. Hvordan kan man bo lige ved siden af nogen i årevis uden overhovedet at lære dem at kende? Intim historiefortælling og eksplosivt fysisk teater.

★★★★★ Limfjord update ★★★★★ Gregers Dirckinck-Holmfeld ★★★★★ Jyllandsposten

839 DAGE

BaggårdTeatret

11. - 15. NOV 2015

Ons-fre 20.00 Lør 17.00 Søn 15.00

Hvordan kunne det ske? Gennem omfattende research, har dramatiker Henrik Szklany skabt en bevægende beretning, der fra Æro til Østafrika forsøger at gøre os klogere på en af de mest komplicerede internationale udfordringer i nyere tid: Pirateriet.

★★★★★ Jyskevestkysten ★★★★★ Gregers Dirckinck-Holmfeld

TILBAGE TIL HAIFA

Teater Møllen

26.-28. NOV 2015

Tor-fre 20.00 Lør 17.00

Forestillingen er baseret på novellen (A'ed Ila Haifa) af GHASSAN KANAFANI. Et ungt palæstinensisk forældrepar bliver drevet i eksil, væk fra deres hjem og væk fra det barn, der ligger tilbage i lejligheden. Tyve år efter, da familien endelig kan vende tilbage til Haifa, finder de en israelsk kvinde boende i deres gamle hjem.